

ÇUKUROVA ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

ISSN: 2458-7559

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.18560/cukurova.20>

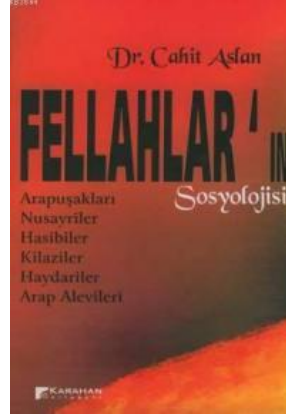
CİLT 1, SAYI 1, KIŞ 2015

s. 190-192

KİTAP TANITIMI

ASLAN, Cahit (2015). *Fellahlar'ın Sosyolojisi*. Adana: Karahan Kitabevi, 198s.

Fahriye Aytolu KARA¹

Sosyolojiye giriş sahasında nitelikli çalışmalarıyla tanınan Çukurova Üniversitesi Felsefe Grubu Öğretmenliği Öğretim Üyesi Doç. Dr. Cahit Aslan tarafından kaleme alınan bu eser özellikle farklı sosyokültürel yapılara ilgisi olan okuyuculara önemi bir kaynak olacak ve ilgi alanı oluşturacaktır. Eser Karahan Kitabevi tarafından 2015 yılında okuyucuların tevaccühüne sunulmuştur.

Eser, hem bir sahaya giriş hem de bir başvuru eseri olma niteliğindedir ve bir el kitabı boyutunda olmasıyla da kullanılabilirliği açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır. Eserin kapağında Fellahların Sosyolojisi: Arapuşakları, Nusayriler, Hasibiler, Kilaziler, Haydariler, Arap Alevileri kavramları yer almaktadır. Bu kavramlar eserin içeriği hakkında okuyucularına ışık tutmaktadır. Aynı zamanda kitabın dış kapak renginin kıvıll olarak seçilmesinin nedeni de Kıvıllın Alevililikle özdeşleşmiş olmasıdır. Eser, gerek kavramların yer alması gerekse de kıvıll rengin seçilmesiyle başarılı bir dış kapağa sahiptir. Kitap, yazarın ön sözü ve kısa bir girişin ardından iki ana bölüm, bir sonuç, ek kısmı ve kaynakça bölümünden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde son yıllardaki ulus-devletlerin yapısı ve içeriği tartışılırken diğer yandan patlak veren etnik nitelikli sosyal hareketler-mikro milliyetçilikler ile birey ve kolektif kimliği de ele alınmıştır. Milliyetçileşen etnikler aynı zamanda bir sosyal hareket özelliği taşıdığı vurgusu yapılır. İşte tam da burada sosyal hareketlerin bir öznesi olarak ortaya çıkan etnisite ve kolektif

¹Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, e-posta: aytolukara@gmail.com

kimlik konusu, çalışmada tartışmanın ana konusunu oluşturur. Süregelen bu tartışma kitabın konusunu Türkiye'nin çoğunlukla güneyinde yaşayan fellahlara yönelmiştir.

Yazar giriş bölümü içinde davranışsal etnisite ve ideolojik etnisite kavramlarının kısa bir tanımını yapmıştır. Böylelikle çalışmada yazar sözü edilen kavramlar etrafında Fellahların sosyokültürel yapılarını ve inanç sistemlerini incelemiş, bunun yanı sıra sosyal hareket potansiyellerini ve bireyselleşme düzeylerini de tartışmayı amaç edinmiştir. Yazar giriş bölümünde son olarak araştırmanın süresinden ve hangi teknikler kullandığından bahsetmiştir.

Yazarımız kitabın birinci bölümünde araştırmanın yöntem ve tekniklerinden bahsetmiştir. "Yöntem sorunu toplum bilimler katında her araştırmanın içyapısından da tartışılmaktadır" diyen yazar; bunu iki kez tartışılması gereken bir sorun olarak görmekte ve bu çalışmada yöntemi önemli bir yere koymaktadır. Bu çalışma hem tarihsel, hem antropolojik hem de eleştirel bir çalışmadır. Dolayısıyla nitel ve nicel veri toplama tekniklerini de bünyesinde barındırmaktadır.

Yazar, araştırmanın "Kuramsal Yaklaşımı" alt başlığında çalışmada kurulacak metodoloji için sosyolojik yaklaşımlar temel alındığını belirtmiştir. Bu bölümde çatışmacı ve yapısal fonksiyonalist kuramlarının açıklamaların etnisite bazında yer vermiştir.

Yazar, ikinci alt başlık olan "verilerin toplanması" kısmında araştırmacı için gerekli olan nitel ve nitel verileri açıklamıştır. Araştırma "etnisite ve kimlik" üzerine yapıldığı için nitel verilerin toplanması aşamasında araştırma uygulamalı yapılmıştır. Fellahların kapalı cemaat özelliği göstermesinden ve veri toplama maliyetinin yüksek olmasından dolayı betimsel ve yapılandırılmış görüşme formunun uygulanabilirliğini yazarımız özellikle belirtmiştir. Yazar nitel verileri çözümlerken yapılan yorumlara nitel verilerle de katkı sağlamıştır. Nitel olarak yapılan çalışmada ise yazarın birey ve ailelerle derinlemesine görüşme tekniğini uyguladığını görüyoruz.

"Nitel Veri Toplama Araçları" alt başlığında ise yazar nitel veri toplama aracı olan "görüşme tekniği"ni uygulamıştır. Fakat bununla sınırlı kalmayıp katılımlı gözlem, gözlem, röportaj, odak grup çalışması ve derinlemesine görüşme tekniklerini de kullanmıştır. Yazar nitel araştırmalar ile nicel araştırmalar arasındaki ayrımın paradigmatik ayrılıktan öte olmadığını düşünmektedir. Bu yüzden iyi hazırlanmış bir araştırma yazar için her iki tekniğin de aynı olacağı sonucuna ulaşır.

"Nicel Veri Toplama Aracı ve Ölçekleme" alt başlığında ise uygulama gruplarının genel karakteristikleri, etnisite-kimlik süreçleri, etnik nitelikli sosyal ağların yapıları, bireyselleşmeyle etnileşme arasındaki kutuplaşma ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca kamusal alanların paylaşımında etnisitenin yerini ve sosyal hareketleri tespit etmek için betimsel ve yapısal boyutlu bir görüşme formu oluşturulmuştur.

"Örneklemenin Genel Nitelikleri" alt başlığında ise araştırılacak konunun saf hali ile ele alınması esas alınmıştır. Bu yüzden ikamet yeri, gelir büyüklükleri, sosyal hareketlilik, cinsiyet, yaş ve eğitim gibi önemli değişkenlerin örneklem içinde yer almasına özen gösterilmiştir.

Yazar, eserin ikinci bölümünde etno-kültürel nitelikleriyle Fellahlar-Arap Alevileri konusunu ele almıştır. İkinci bölümün başlığı altında ırki-tarihsel ve etnik köken bakımından Fellahlar, Fellahların tarihi, Nusayri akidesine göre Fellahlarda ayrışma, popülasyonu, sosyal yapı ve adetleri, kolektif kimlik ve ayrışması, kimlik ve alışkanlıkları dil bakımından Arap Aleviliği gibi konular işlenmiştir. Örneklemin kimlik tercihinde "Arap Aleviliği"nin öne çıktığı görülmüştür. Arap Aleviliğinin inanç sistemleri içinde yer alan cenaze, aile-evlilik kurumu ve akrabalık ilişkileri, evlilik ve aile, Arap Alevilerinde "Amcalık" kurumu gibi konular da ele alınmıştır. Aynı zamanda Arap Alevilerinde sosyal sınıflar konusuna da değinilmiştir. Bu konular ayrıntılı bir şekilde nitel ve nitel veriler kullanılarak örneklemlerle anlatılmıştır. Yazar, bu eseri genç

araştırmacılara bu alanı tanıtmak ve bu alanda uzmanlaşmak isteyenler için her ayrıntıya dikkat ederek kaleme almıştır. İkinci bölümde örneklemin uğraşısı kısmında, örneklemlerde genellikle memur ve öğrenci kesimi yer alırken toplumun entelektüel ve sermaye-emek kesimi de yer aldığı belirtilmiştir. Ayrıca ikinci bölümde etnosantrik sosyal ağlar, sivil örgütlenme, sosyal hareketler açısından Arap Aleviliği kaleme alınmıştır. İkinci bölümün sonunda da Arap Alevilerinde sosyal değişme ve entegrasyon bulunmaktadır.

Eser, içerisinde anılan önemli noktalara titizlikle işaret eden bir sonuç bölümüyle sona erdirilmiştir. Yazar, bu kısımda bu çalışmanın hazırlanış sürecinde hangi araştırma ve tekniklerinin kullanıldığından bahsetmiştir. Analizlerin gözlem sonuçlarıyla desteklendiğini belirtmiştir.

Bu araştırma da kültürel kimlikleşme ve bu kimliğin sürdürümü açısından Arap Alevileri yerli karakter gösterip kimlikleşmelerini korudukları gözlenmiştir. Örneklem düzeyinde yüksek derecede etnosantrik sosyal ağların varlığı tespit edilmiştir. Yine örneklem bazında sosyal hareketlilik eğer sosyal ağların içerisinde gerçekleşmiş ise, sosyal hareketler ulusal kültürel kimlik algısından farklı etnik-sosyal farklılaşma meydana getirmektedir. Aynı zamanda Arap Aleviler etnik kimliklerini sürdürmekte ve geleneksel alışkanlıklarını devam ettirmektedir. Arap Alevileri kendilerine verilmiş olan “Arapuşağı” tabirini çok şiddetli, “Fellah” tabirini de sırt çevirecek şekilde reddetmektedir. Aile bağlamında çıkan sonuç ise aile çekirdekleşmesine karşılık geniş aile fonksiyonları göstermektedir. Yine de sosyokültürel değişme kaçınılmaz bir şekilde gözlenmektedir. Arap Alevilerin kültürel sürekliliği sağlama konusunda ise, kaygı düzeylerine bağlı olarak birbirlerine yakınlaşmaları artmaktadır. Yine örneklem bazında bireyler etnik nitelikli sosyal hareketlerin değişik boyutlarında yer almıştır fakat sosyal hareketlerin eylem boyutu söz konusu değildir.

Yazar, bütün bunları küreselleşme ile etnik hareketlerin antagonistik yapısına bağlamaktadır. Ekler kısmının birinci bölümde ise yazar araştırmanın ölçeklerinden bahsetmiştir. Ekler kısmının ikinci bölümünde ise, Arap Alevilerinin kutsal kitabı olan Kitab el- Mecmu’dan görsel örneklere yer vermiştir. Ekler kısmının üçüncü ve son kısmında Arap Alevi yerleşim yerlerine tablo şeklinde yer vermiştir. 62 eserden meydana gelen kaynakça ile çalışma sonlandırılmıştır.